

EERSTE HOOFDSTUK.

De hoeve Jukola in het Zuidelijk deel van Tavastland ligt op de Noordelijke helling van een hoogte, dicht bij het dorp Toukola. Vlak er naast is een open ruimte, met steenen bezaaid; maar wat lager beginnen de akkers waar vroeger, vóór de hoeve in verval geraakt was, het koren rijkelijk groeide. Achter de akkers ligt een weiland, doorsneden door een afwateringssloot, die zich in allerlei bochten wringt. Vroeger leverde deze weide een overvloedigen hooioogst op, doch later werd ze tot algemeene weideplaats voor het vee van het dorp. Verder hooren er uitgestrekte bosschen bij de hoeve, moerassen en onbebouwde, woeste gronden, welke den eersten bewoner reeds bij de verdeeling van het land in lang vervlogen tijden werden toegewezen, dank zij diens bewonderenswaardigen ijver. Destijds aanvaardde de boer van Jukola een door boschbranden geteisterd eigendom — meer denkend aan het voordeel van zijn nageslacht dan aan dat van hemzelf — en kreeg op die wijze zeven maal meer grond dan zijn bureu. Alle sporen van den brand waren nu echter volkomen uitgewischt in deze streek, en een prachtig bosch was op den vruchtbaren bodem gegroeid. — Zoo is het tehuis van de zeven broeders, van wier leven ik U vertellen zal.

Hun namen zijn — in volgorde van hun leeftijd, te beginnen bij den oudste — Juhani, Tuomas, Aapo, Simeon, Timo, Lauri en Eero. Tuomas en Aapo zijn tweelingen, evenals Timo en Lauri. Juhani, de oudste, is vijf en twintig, terwijl Eero, de jongste, nauwelijks achttien jaar oud is. Ze zijn grof en krachtig gebouwd, van middelmatige lengte. Alleen Eero is nog klein van stuk. Aapo is de langste, maar hij is niet de sterkste. Dat voordeel en die eer vallen Tuomas te beurt, die beroemd is om zijn schouderbreedte. Allen hebben ze dezelfde bruine huid en hetzelfde harde, borstelige haar, dat zoo blond is als hennep. Vooral Juhani's haar staat recht overeind.

De vader was een hartstochtelijk jager. In de kracht van zijn leven vond hij een plotselingen dood, toen hij in een

gevecht gewikkeld raakte met een razenden beer. Men trof den jager en den koning van het woud dood naast elkander aan op den van bloed doordrenkten grond. De man was vreeselijk toetgetakeld, maar ook het dier vertoonde zware, diepe wonden van het dolkmes, en zijn borst was doorzeefd van kogels uit het zware geweer van den jager. Zoo eindigde de sterke vader zijn dagen; tijdens zijn leven had hij meer dan vijftig beren neergelegd.

Maar door z'n hartstocht voor de jacht verwaarloosde hij zijn werk en de boerderij, zoodat deze langzamerhand in verval geraakte. Ook de zoons waren niet geschikt om het land te bebouwen, daar ze van hun vader diens drang naar de jacht en vischvangst hadden geërfd. Ze knoopten netten om vogels te vangen en bouwden allerlei vallen, en zetten strikken voor vogels en hazen. Op die wijze brachten ze hun kinderjaren door, tot ze een buks leerden hanteeren en zich waagden aan het groote wild in het bosch.

Wel deed de moeder haar uiterste best hen bij den arbeid te houden, zoowel met strengheid en tucht als met vermaningen, doch op de weerspannigheid van haar zoons leden al haar welgemeende pogingen schipbreuk. Ze was een goede huisvrouw, bekend om haar eerlijkheid en doortastendheid, maar een beetje onvriendelijk en norsch. Een uitstekend mensch was ook haar broer, de oom van de jongens, die in zijn jeugd gevaren had en vele verre zeeën had gezien en vreemde volkeren en steden. Later werd hij volkomen blind en de laatste jaren van zijn leven bracht hij op de Jukolahoeve door. Terwijl hij lepels en vorken sneed, stelen voor bijlen, houten bankjes en ander nuttig huisgerei, vertelde hij den broers sagen en verhalen van wonderlijke dingen, uit het eigen land en uit vreemde streken; en ook vertelde hij hun de wonderen en gebeurtenissen uit den bijbel. Met de grootste aandacht luisterden de jongens naar hem en bewaarden zijn verhalen diep in hun hart. Minder bereidwillig hoorden ze de bevelen en standjes van hun moeder aan; dan hielden ze zich doof en gaven niet om slaag en andere straffen. Als ze merkten dat er iets voor hun zwaaide, namen ze de vlucht, en bereidden daardoor zoowel hun moeder als de burens zorg en ergernis en maakten de zaken erger nog dan ze waren.

Laat me U een voorval vertellen uit de jeugd van de broers. Onder den vloer van de graanschuur hadden ze kippeneieren gevonden, welke toebehoorden aan een vrouw, die ze „Tallbackamor” ¹⁾ noemden, omdat haar kleine hut stond op de met dennen begroeide hoogte bij Jukola. Ineens kregen ze geweldigen trek in gebraden eieren en ze besloten, het nest leeg te halen en naar het bosch te gaan om van hun buit te genieten. Zoo gezegd zoo gedaan, ze namen de eieren weg en trokken er met hun zessen op uit; Eero kroop toen nog over den grond. Toen ze in een somber sparrenbosch bij een ruischende beek kwamen, maakten ze een vuurtje. Nu wikkelden ze de eieren in lappen nat mos en legden die in de gloeiende asch. Toen de lekkernij eindelijk gereed was, aten ze ze met smaak op en gingen welgemoed en tevreden naar huis terug. Maar daar wachtte hun op het erf een verschrikkelijke ontvangst; er barstte een waar onweer boven hun hoofden los. Hun wandaad was reeds ontdekt, Tallbackamor schreeuwde en tierde en hun moeder stoof met woedende oogen en een suizend riet in de hand op hen af. Doch de jongens wachtten zich wel, den storm het hoofd te bieden en zetten het op een loopen, het bosch in, zonder te luisteren naar de bevelende stem hunner moeder. Er verliep één dag, er verliepen twee dagen zonder dat men iets hoorde van de vluchtelingen. Hun moeder werd hevig ongerust, haar boosheid maakte plaats voor angst en verdriet en medelijden. Steeds weer moest ze haar tranen drogen. Ze ging de kinderen zoeken, in alle richtingen doorkruiste ze het bosch, doch zonder haar jongens te vinden. Al grooter werd haar bezorgdheid, haar vrees, dat er een ongeluk gebeurd zou zijn, en ten laatste moest de overheid zich met de zaak bemoeien. Er werd een boodschap naar den schout gestuurd, die de bewoners van heel Toukola en omgeving bijeen riep. Onder aanvoering van den schout begonnen nu allen, vrouwen en mannen, jong en oud den omtrek af te zoeken en trokken in lange rij over de woeste gronden. Den eersten dag namen ze de dichtstbij gelegen akkers voor hun rekening, doch zonder resultaat. Den dag daarop trokken

¹⁾ Tallbackamor — tall is naaldboom, backa is heuvel, mor is moeder-vrouw.

ze dieper het bosch in en toen ze op een hoogen bergtop geklommen waren, zagen ze aan den rand van een moeras een blauwen rook naar den hemel opstijgen. Ze sloegen nauwkeurig acht op de richting en zetten hun tocht voort naar de plaats, waar ze den rook hadden gezien. Toen ze er ten laatste dicht bij gekomen waren, hoorden ze een stem, die zong:

„Zij leefden eens in vrede
Achter het moeras.
Ze stookten een vuur van wilgenhout
En dronken bier uit den plas.”

Toen de boerin van de Jukola-hoeve dit zingen vernam, was ze heel blij; ze herkende de stem van haar zoon Juhani. Ook hoorden ze het knetteren van een houtvuur, waaruit ze begrepen dat ze in de buurt van het kamp der vluchtelingen waren. De schout gaf nu order, de jongens te omsingelen en heel voorzichtig dichterbij te sluipen, maar zóó dat ze nog een eind van hen af bleven. Het bevel werd opgevolgd, en toen de menschen tot op een vijftig pas genaderd waren, zagen ze voor hun oogen het volgende tafereel: Bovenop een groot steenblok hadden de jongens een kleine hut van dennetakken gebouwd, en in de deuropening lag Juhani op een bed van mos te zingen. Op korten afstand vlamde een vroolijk vuur, en in den gloed braadde Simeon een in een strik gevangen korhoen voor het middagmaal. Aapo en Timo hadden hun gezicht zwart gemaakt om onherkenbaar te zijn; ze hadden juist knollen gehaald, die ze nu in de warme asch braadden. Lauri zat stil bij een poeltje en vormde uit klei hanen, ossen en wonderlijke vogels. Hij had er al een heele rij gemaakt, die op een met mos begroeiden boomstam stonden te drogen. Maar Tuomas zwaaide den voorhamer. Hij spuwde een grooten, schuimigen mop op een steen tegen de helling, daarop legde hij een stuk gloeiend hout en sloeg er uit alle macht met een anderen steen op; de slagen, hard als schoten uit een buks, werden tot op verren afstand door de echo's weerkaatst, terwijl zwarte rook opsteeg tusschen de steenen.

Daar zong Juhani weer:

„Zij leefden eens in vrede
Achter het moeras.”

„Maar als het lang duurt, zal de duivel ons hier komen halen, zoo waar als ik leef; hooren jullie me, jongen van den otter?”

„Dat heb ik al van het eerste oogenblik af geweten, toen we de vlucht namen,” meende Aapo. „Gek zijn we! Zigeuners en roovers moeten als wij onder den blooten hemel leven.”

„Het is toch Gods eigen hemel,” vond Timo.

„Onder den blooten hemel, zeg ik,” vervolgde Aapo, samen met wolven en beren!”

„En samen met God,” troostte Tuomas.

„Juist, Tuomas,” viel Juhani in, „met God en al Zijn engelen. O, konden wij nu zien met de oogen van hen, die zalig zijn, dan zagen wij een groote schare gevleugelde engelen om ons heen staan en de oude God de Vader met zijn grijze haar in ons midden zitten als een liefhebbend vader.”

„Maar wat zou onze arme moeder wel denken?” opperde Simeon vol onrust.

„Die haar vingers jeuken om ons een pak slaag te geven, als ze ons maar krijgen kon,” zei Tuomas.

„Zouden jullie denken, jongens, dat er wat voor ons op zit?”

„Reken maar, Juhani!”

„Je weet wat dat zeggen wil, Tuomas? Slagen, zoo heet, dat ze op onzen rug branden!”

„Vroeg of laat krijgen we het toch,” kwam Aapo gelaten.

„Dat is zeker. Daarom zeg ik, hoe eer hoe beter, dan hebben we deze osse-week ¹⁾ maar gehad.”

„De os gaat niet vrijwillig ter slachtbank, beste broer.”

„Klets geen onzin, Juhani. Straks is het winter, en wij zijn niet geboren met een harigen pels.”

„Ja, dan zit er niet anders voor ons op dan regelrecht naar huis te gaan en de klappen in ontvangst te nemen, Aapo.”

„Laten we de huid van onzen rug nog een tijdje sparen, Simeon,” meende Juhani. „Wie weet welke uitkomst de goede God ons binnen een paar dagen nog brengt. We moeten er doorheen, — overdag rond het vuur van denne-

¹⁾ Osse-week, eerste week na Nieuwjaar, toen het iemand als zonde aangerekend werd op sabbat met ossen te rijden.

takken, en 's nachts in de hut, op een rijtje snurkend als de biggen op het stroo thuis. Maar wat zegt onze kleine Lauri bij den poel er van? Zullen we zoet naar huis gaan of nog wat hier blijven?"

„We blijven hier nog een heelen tijd.”

„Dat lijkt mij ook het beste. Goed zoo. Tjonge, jij hebt een heelen veestapel.”

„Wel, hij heeft vee en gevogelte,” lachte Tuomas.

„Mooie vogels! Je zou een meester kunnen worden in het maken van hanen, Lauri!”

„Een groot meester,” vond Tuomas.

„Een beroemd meester. Maar waar ben je nu mee bezig?"

„O, met een jongetje.”

„Wel, wel, kijk me zoo'n kleinen aap eens aan!”

„Die maakt jongens als een groot kunstenaar.”

„Menschen uit denneblokken, menschen en vogels en vee. Maar broeders, maakt voort en dekt de tafel, mijn maag begint te knorren. Leg nieuwe heete asch op de knollen, die daar bloot liggen. Wiens beurt is het nu, rapen te gappen?"

„De mijne, ik zal mijn geweten met deze zonde moeten bezwaren.”

„Om ons leven te redden moeten we nemen van het eigendom van anderen, Simeon. En als dat zonde is, dan is het een van de minste zonden, die men begaat op dit ondermaansche. Maar wanneer ik eenmaal sterf zonder het merkteken van eenige andere zonde in mijn boek, dan geloof ik niet dat dit kleine vergrijp me beletten kan over te gaan naar een beter leven. Wel denk ik, dat ze me uit de bruiloftszaal zullen gooien, dat denk ik wel. Maar vast en zeker zullen ze me daarginds een baantje als deurwachter geven. En dat zal geweldig leuk zijn. Ja, laten we dat hopen; en laten we het er intusschen zoo goed mogelijk van nemen zonder onszelf in moeilijkheden te brengen.”

„Zeker, Juhani. Maar ik ben er voor, Kuokkala's knollenveld verder met rust te laten en een ander jachtveld te zoeken,” kwam de voorzichtige Aapo. „Dat groote zwijn zou wel eens een wacht bij zijn land kunnen zetten, 's nachts en overdag.”

Daar klonk plotseling de donderende stem van den schout:

„Maken jullie je daar maar niet verder bezorgd over, jongens, dat hoeft niet. Kalm aan, kalm aan, er is geen haast bij! Kijk maar, een kring van beschermende engelen heeft jullie in één enkel oogenblik omringd.”

Zoo sprak de schout tot de jongens, die doodelijk verschrikt overeind sprongen en naar alle kanten uiteen stoven. Doch al spoedig bemerkten ze tot hun ontzetting, dat de weg hun afgesneden was. Toen schreeuwde de schout opnieuw: „Jullie zitten in het net gevangen, schurken! Goed en stevig in het net, en jullie komt niet vrij, voor je een lesje gehad hebt, kwaje rakkers! Een lesje, dat jullie zal heugen! Zoo'n eind als we voor jullie plezier hebben moeten loopen! Kom hier met het berkenrijs, moeder, en geef ze er van langs, met vaste hand; spaar de roede niet. En als ze zich verzetten, dan kun je hulp genoeg krijgen.” Waarop ze allen door de hand van hun moeder getuchtigd werden en hun gerechte straf ontvingen, van den oudste tot den jongste; weldra weergalmde het Kuokkala-moeras van woedende kreten. De moeder hanteerde de roede fel genoeg, maar ondanks dat verzekerde de schout den jongens, dat ze er veel te gemakkelijk af kwamen.

Toen de bestraffing afgelopen was, ging eenieder naar zijn huis terug; ook de moeder met haar zoons. Den heelen weg schold en raasde ze op ze, en zelfs thuis bedaarde de storm niet. Terwijl ze op den driepoot het eten voor de jongens bereidde, dreigde ze hen met een nieuw pak ransel. Maar toen ze zag hoe gretig ze haptten in het brood met de haring, wendde ze haar gezicht af en veegde ze heimelijk een traan van medelijden van haar bruin verbrande, tanige wangen.

Zoo eindigde de vlucht van de broers. Dit was een voorval uit hun kinderjaren. —

Een van hun liefste ontspanningen was een soort balspel, waarbij ze met een knots een houten bal wegsloegen, een spel, dat ze zelfs als volwassen mannen nog graag deden. Ze waren verdeeld in twee partijen, die ieder trachtten den tegenstander naar een bepaald doel te drijven. Ze vochten met een ijver, of hun leven er van afhing; ze schreeuwden en tierden, het zweet liep hun bij stralen langs het gezicht. De houten bal sprong gierend langs den weg en vloog dikwijls,

na een slag met den knots, den verdediger in het gelaat; zoodat, wanneer het spel beëindigd was, menig voorhoofd met een geweldige buil prijkte en menige wang gezwollen was als een goed gerezen brood. — Zoo verging hun jeugd: des zomers in het bosch of op den landweg met het balspel of iets anders, des winters thuis op de kachel in een gloeiende hitte.

Doch ten laatste bemerkten de broeders, dat de tijden veranderd waren. Gebeurtenissen vonden plaats, die hen dwongen meer dan vroeger aan den dag van morgen te denken en hun gewoonten een weinig te veranderen. — De moeder was gestorven, en een hunner moest de plaats van den boer innemen en zorgen, dat de hoeve niet totaal in verval geraakte. Bovendien waren ze aansprakelijk voor de belasting, die echter niet hoog was in verhouding tot het uitgestrekte grondbezit van Jukola. Er is nu eenmaal veel, waaraan gedacht dient te worden, en veel, waar haast bij is bij een vervallen boerderij. Daar kwam nog bij dat de nieuwe prost ontzaggelijk streng was in de uitoefening van zijn ambt. Vooral had hij niet het minste medelijden met wie niet leerde lezen, en hij paste alle mogelijke middelen tegen hen toe — tot zelfs de schandpaal. Nu had hij zijn scherpen blik ook op de Jukola-zonen laten vallen. In naam der wet had hij hun ten strengste bevolen, zich oogenblikkelijk bij den koster te vervoegen om te leeren lezen. — Van dergelijke zorgen vervuld, zaten de broeders op een avond in den laten nazomer in de woonkamer bijeen, toen Aapo het woord nam:

„We kunnen ons lichtzinnige leven zoo niet voortzetten. Het einde zal zijn dat we ons tandenknarsend in vertwijfeling de handen wrijven. Broeders! Andere zeden en andere gewoonten, wanneer wij ooit de hoop zullen koesteren, geluk en vrede te vinden.”

„Goed gezegd, Aapo,” viel Juhani hem bij.

„De Heer vergeve ons, wij hebben een onwaardig en woest leven geleid tot aan dezen dag,” kwam Simeon.

„Het leven is geen spel, en evenmin de wereld. Zoo is het, ook al verzetten wij ons met hand en tand daartegen,” meende Timo, waarop Juhani instemmend knikte.

„Ja, we hebben al te lichtzinnig geleefd, of moet ik zeggen zorgeloos? Maar laten we in ieder geval één ding bedenken: Bij de jeugd past dwaasheid, bij den ouderdom wijsheid!”

„Het is hoog tijd dat wij verstandig worden en dat wij alle begeerten en lusten onderwerpen aan de heerschappij van het verstand. Vóór alles moeten wij datgene doen, wat ons van nut kan zijn, en niet enkel wat wij prettig vinden. Zoo spoedig mogelijk moeten we alles hier op de boerderij onderhanden nemen.”

„Goed gesproken, broer Aapo,” meende Juhani. „De mest moet op hoopen gekruid, en het huis moet van voor tot achter met bezemen gekeerd worden. Het vee, onze prachtige veestapel, levert ons den noodigen mest om onzen grond in goeden staat te brengen, en achter den stal zullen wij een mesthoop maken, die ver boven het dak uitkomt en die zoo hoog is als de gouden toren van een koningsslot. Dat zullen we doen. Aanstaanden Maandag beginnen we.”

„Waarom niet morgen?”

„Nee, Aapo, aanstaanden Maandag. Het kan geen kwaad, alles eerst eens goed te overdenken. Zooals gezegd, Maandag.”

„Maar één ding moesten we toch liever dadelijk in orde maken, Juhani. Wil er regel en orde en vastheid komen in onze huishouding, dan moet er één boer zijn en de baas en het te zeggen hebben. We weten allen, dat dit recht en deze plicht jou, Juhani, toekomen, omdat je de oudste bent, èn omdat onze moeder het zoo beslist heeft.”

„Ja, mij is de macht, de eer en de heerlijkheid.”

„Maar denk er aan, dat je daar een wijs gebruik van maakt, allen ten voordeel.”

„Ik zal mijn best doen, Aapo. Als ik er jullie maar toe brengen kan, me te gehoorzamen, zonder je een pak slaag te moeten geven; maar ik zal mijn best doen.”

„Slaag?”

„Als dat noodig is, zeker.”

„Kommandeer jij je honden en blaf zelf,” viel Tuomas uit.

„Als je denkt dat je mij er onder krijgt op die manier, dat nooit!” beet Timo van zich af. „Daar is de zweep van de wet en van het recht voor, als mijn rug een dracht slagen hebben moet.”

„Waarom vallen jullie toch over een woord? Wanneer wij maar eensgezind zijn en niet elkaar voortdurend de tanden laten zien, dan kan deze woning een huis van vrede en geluk zijn.”

„In ieder geval dienen wij nauwkeurig onze verhouding vast te stellen,” opperde Eero.

„Ieder moet zijn meening zeggen,” vond Aapo.

„En wat zegt de zwijgzame Lauri op dat alles?” vroeg Juhani.

„Ik ben van plan het bosch in te trekken en het rumoer van deze wereld den rug toe te keeren.”

„Wat zeg je?”

„Hij droomt weer,” spotte Aapo.

„Leven in het bosch? Wat een dwaasheid!”

„Hou je bedaard, Juhani. Kijk eens, ik heb zoo gedacht: om te beginnen heb jij het recht, hier boer te zijn als je dat wilt.”

„Dat wil ik, Aapo.”

„Zoolang wij, ongetrouwd, blijven wonen in den dierbaren schoot van ons ouderlijk huis, doen wij gezamenlijk het werk op de hoeve, eten wij het voedsel, dat de hoeve ons verschaft, en krijgen wij onze kleeren van de hoeve. De eerste Maandag van iedere maand, behalve tijdens den voor- en najaarsoogst, behoort onszelf toe, maar ook dan moet de hoeve ons voeden. Ieder jaar krijgt elk onzer een halve ton haver als zaaikoren, en heeft het recht een ons allen gezamenlijk toebehoorend stuk boschgrond van tenminste drie bunder te rooien. Zoo heb ik de zaak uitgedacht ten opzichte van ons tehuis en onzen ongetrouwden staat. Ik weet, dat geen onzer graag den geliefden bodem verlaten zal, en dat is ook niet noodig; op Jukola's prachtige gronden is plaats genoeg voor zeven broeders. — Maar hij, die mettertijd lust krijgt, een eigen tehuis te stichten, een eigen gezin, en er niet toe wenscht over te gaan, ons bezit aan de hand van de wet te verdeelen en alles te laten taxeeren, zou hij zich niet met de volgende voordeelen tevreden kunnen stellen? Hij erft een stuk grond, waar hij voor zichzelf een huis bouwt en akkers aanlegt. Verder krijgt hij land toegewezen, dat dicht bij het oude huis ligt, en bovendien heeft hij het recht een gedeelte van het bosch te kappen voor weiland, zoodat

hij een of twee paarden kan houden en een vijftal koeien. Alles vrij van belasting voor hem en zijn kinderen. Den eigen grond bebouwen en de opbrengst daarvan genieten, in vrede leven op eigen bodem, — zoo heb ik me de zaak voorgesteld. Wat vinden jullie ervan? Wat zeg jij, Juhani?"

„Dat heb je heel verstandig uitgedacht, Aapo. Laten wij dit ernstig in overweging nemen.”

„Maar het kan nog beter op een andere manier,” kwam Lauri. „We trekken de bosschen in en verkoopen de heele Jukola-heerlijkheid, of verhuren die aan Rajaportti — den schaapsleerlooier. Hij zal het graag doen, maar niet voor korteren tijd dan tien jaar. Volgt mijn raad op, laten we met de paarden, honden en buksen naar den voet van de steile gebergten van Impivaara trekken. Op de wijde, zonnige hoogvlakte bouwen we ons een warme, vriendelijke woning, daar vangen we het wild van de woeste, verlaten streken en leven ver weg van het rumoer der wereld en de boosheid der menschen. Tot dit resultaat ben ik gekomen na er vele jaren dag en nacht over te hebben gedacht.”

„Heeft de Booze bezit genomen van je verstand, jongen?” viel Juhani uit.

„Of de duivel zelf, òf de woudnimfen?”

„Spot niet, Eero. Zoo heb ik het gedacht en zoo doe ik het, eenmaal. Daar leiden we een heerenleven, vangen vogels, eekhoorns, hazen, vossen, wolven, dassen en ruige beren.”

„De duivel hale me. Neem dan liever de heele arke Noachs, van de muis tot den eland.”

„Luister es: wil je dan afstand doen van zout en brood, wil je bloed drinken, wil je je voeden met enkel vleesch, zooals de tovenaars van Lapland? Moeten wij vossen en wolven eten in Impivaara's grotten gelijk de harige berggeesten?”

„Kijk Eero: van de vossen en wolven krijgen we huiden, voor de huiden geld en voor het geld zout en brood.”

„Zeker, van de huiden maken we ons kleeren, maar het vleesch, het bloedige, rookende vleesch zal ons eenige voedsel zijn. De apen en bavianen van het woud hebben geen zout en brood noodig.”

„Zoo heb ik besloten, en zoo zal ik eenmaal doen.”

„Laten wij eens rustig over de zaak nadenken,” kwam Timo zijn tweelingbroer te hulp. „Waarom zouden we in het

bosch niet ook zout en brood kunnen eten, waarom niet? Maar Eero is een schijnheilige schelm, die een mensch altijd moeilijkheden in den weg legt. Wie kan den boschbewoners beletten, van tijd tot tijd, als de nood het gebiedt, tot bij de grenspalen van het dorp te komen! Of sla je mij met een stuk hout de hersens in, Eero?"

„Nee, m'n broeder, ik zal je zelfs zout geven, als jij maar bessen haalt. Trek gerust weg, jongens, trek gerust weg, ik zal het je niet moeilijk maken, ik weiger het je niet, maar ik zal je er zelfs nog brengen, en dat in snelle vaart."

„De booze boschgeest zal je gauw genoeg weer naar huis jagen, daar sta ik je borg voor," voorspelde Juhani.

„Voor wie terugkomt is de drempel van het huis hoog. Dat weet ik, en denk maar niet dat ik meer aan je deur zal kloppen wanneer ik eenmaal heengegaan ben. Den eersten Mei vertrek ik."

„Wie weet, Lauri, misschien ga ik met je mee."

„Ik vraag niet, Timo, en ik zeg niet neen. Doe, wat je hart je ingeeft. Maar den eersten Mei trek ik naar de gronden van den Impivaara. Eerst zal ik wonen in de oude, met mos begroeide hut van grootvader, tot ik een wat warmer huis gereed heb. En wanneer ik dan mijn eigen dagtaak beëindigd heb, zal ik rusten in den vrede van mijn huis, luisterend naar het grommen van den beer op de eenzame hoogvlakten en het spel der korhoenders in het Sompio-moeras."

„Lauri, ik ga mee."

„Als de tijden niet beter worden, volg ik ook."

„Maar Tuomas, dan denk ik er ook over om te verhuizen!"

„Als de tijden niet beter worden, Juhani, ja, dan ga ik."

„Ik vertrek den eersten Mei, al waren er voor Jukola louter dagen van voorspoed weggelegd."

„Jij en ik, Lauri, wij trekken van hier naar het Sompio-moeras — als de kraanvogels in het voorjaar. Hoor, hoe de wind suist."

„Hei, hei! Om je de waarheid te zeggen heeft Lauri's plan een groote, geheimzinnige aantrekkingskracht. Het woud lokt. Wat duivel! Het is me als zag ik den wijden hemel zich openen boven de bosschen," mompelde Juhani met een stem, dof van verlangen.

„Dwazen," viel Aapo uit, „waar denken jullie aan? Naar

het bosch gaan, en waarom? Hier hebben jullie huis en hof en grond en een dak boven je hoofd."

"Zeker hebben we een tehuis, waar we aan gehecht zijn met hart en ziel, zoolang het ons te eten geeft," meende Juhani. "Maar wanneer nu alles verkeerd mocht gaan, glad tegen alle menselijke berekening in! Ja, dan moge het bosch mijn toevlucht zijn, waarheen ik me haastiglijk wenden zal wanneer ons laatste bezit onder den hamer mocht komen. Maar nu moeten we zoo snel mogelijk orde stellen op de zaken hier; laten we dus terugkeeren tot het punt van uitgang. — Volgens mijn domme verstand heeft Aapo alles heel knap uitgedacht, en alles zal goed gaan wanneer eenieder daaraan meewerkt. Maar bedenkt — indien wij strijd zoeken, vinden wij altijd wel een reden tot ongenoegen."

"Dat zullen wij zeker, zoolang de oude Adam in ons niet dood en begraven is," vond Simeon.

"Ik stel me den ouden Adam voor als een beste, brave, oude oom met een slappen hoed, zwarte jas, kniebroek en rood vest, dat heel tot op z'n navel hangt. Zoo drijft hij zijn ossen voort, in diep gepeins verzonken."

"Met den ouden Adam wordt de zonde bedoeld, Timo, de erfzonde."

"Ik weet, dat hij het zinnebeeld en het voorbeeld is van de erfzonde, de met hoornen versierde satan in de hel! Maar zooals ik zeg, voor mij ziet hij er uit als een oude baas, die z'n ossespan ment. Daar kan ik niets aan doen."

"Laten we deze geloofsbekentenis voor wat ze is en houden we ons bij de zaak," vermaande Juhani. "Aapo, wat moeten we doen met de twee boerderijen, die we verpachten, Vuohenkalma en Kekkuri?"

"We moeten niet vergeten dat degenen, die er nu op wonen, de akkers aan den woesten grond ontworsteld hebben, wij kunnen hen niet van dien grond weggagen — wat trouwens onrechtvaardig zou zijn — zoolang zij den bodem in goeden staat houden. Bovendien schrijft de wet voor, dat de hoeve hun op hun ouden dag een zekere ondersteuning moet geven. Zoo is dat. Maar wij moeten ook aan een andere kwestie denken, — een kwestie die, voor zoover ik het zie, hoogst belangrijk is, aangezien zij de gewichtigste stap

van ons leven inhoudt. Een stap, die ons ôf ontijdig grijze haren bezorgt, ôf ons 's levens zonneshijn schenkt — en onzen ouden dag verlicht met den gouden gloed van den avond. Jou, Juhani, gaat deze kwestie in de allereerste plaats aan. Vergeet dus niet wat ik zeg: een boer zonder vrouw is half werk, hij gaat mank; — een boerderij, waar geen boerin is, die de ronde doet door schuren en stallen en kelders...."

„Gelijkt het hol van een wolf zonder wolvin, of een linker-schoen zonder den rechter," vulde Timo aan. „Het is zooals Aapo zegt."

„Een hoeve zonder boerin, die met zachte voeten de zoldertrap opklimt, is als een dag met zwaar bewolkten hemel; en aan de lange gedekte tafel is de stemming ongezellig en somber, als op een regenachtigen herfstavond. Maar een goede huisvrouw is het blijde zonnetje eener hoeve, dat licht geeft en warmte. Zij staat het eerst van allen op, zij kneedt het deeg, bereidt het ontbijt voor den man, maakt zijn knapzak in orde, wanneer hij naar het bosch gaat, en ijlt met een stok in de hand naar den stal om het bonte vee te melken. Dan bakt zij, wast en werkt. Dan staat zij aan het benedeneinde van de tafel, dan haast zij zich met een versch gebakken brood in de handen naar de lange bank. Dan voedt zij het vuur, dat vlammen en rook spuwt uit zijn gloeienden muil, met hout. Ten slotte nuttigt zij zelf haar eersten maaltijd, terwijl het deeg rijst. Met haar kind op den arm eet zij een stuk brood, een gebakken haring, en drinkt zij uit een houten nap een slok zure melk. Zelfs den hond vergeet zij niet — den trouwen wachter van het huis — noch de slaperige kat, die op de haardplaat te knipoogen zit. En nu gaat zij weer aan haar werk, zij holt en draaft. Nog een deeg kneedt zij in den trog om het te laten rijzen, zij bakt en het zweet loopt haar in stralen bij het hoofd neer. Wanneer de zon ondergaat, heeft zij de planken onder het dak volgestapeld met brooden, waaruit het levende leven zelve stroomt. Als haar man thuiskomt, wacht zij hem op met het dampende avondmaal op de blank geschuurde tafel. Maar waar blijft de huisvrouw zelf? Weer melkt zij in den stal het gehoornde vee, en met schuimende straal spuit de melk in den emmer. Zij werkt

en werkt, zij draaft en rent. En pas wanneer alle anderen ingeslapen zijn, en rusten in zoeten sluimer, legt zij zich ter ruste. Maar zelfs dan zijn haar zorgen niet ten einde. Zonder te klagen staat zij een paar maal op gedurende den nacht om haar kleine te sussen, die in de wieg zacht ligt te schreien. — Aldus, broeders, is een goede huisvrouw.”

„Goed gezegd, Aapo,” viel Juhani hem bij. „Je wilt mij te verstaan geven, dat ik in het huwelijk moet treden. Een vrouw, zeg je, is noodig op een boerderij. Dat is waar! Ik geloof echter, dat je verwachtingen spoedig verwezenlijkt zullen worden. Ja, ja. Ik erken, dat ik mijn zinnen gezet heb op een meisje, waarin ik een echtgenoot hoop te vinden, en een goede echtgenoot ook, wanneer de teekenen mij niet bedriegen. Ja, broeders, andere tijden en andere gewoonten staan ons te wachten. De waardigheid van boer, van heer des huizes, weegt mij zwaar. Een machtige last drukt hem op de schouders en op den dag van het Laatste Oordeel zal hij over veel verantwoording hebben af te leggen. Jullie aller leven ligt thans in mijn handen, vergeet dat niet.”

„In jouw handen, hoe bedoel je dat?” vroeg Tuomas.

„Ik ben jullie boer, uit mijn handen zal eenmaal bloed gezogen worden terwille van jullie.” ¹⁾

„Ik zal wel voor mijn eigen lichaam en ziel zorgen.”

„Ik ook,” kwam Timo.

„Juhani,” waarschuwde Aapo, „vergeet niet dat dergelijke woorden kwaad bloed zetten.”

„Ik bedoel niets verkeerd, maar zooals teer kleverig plakt op een heeten zomerdag, zoo houden jullie met onnoodige felheid vast aan een woord, ook al weten jullie hoe ik het in mijn hart bedoel. Ik word boos!”

„Kom, laten we dit rusten. Wil je ons zeggen, welk meisje je hart en zinnen bekoord heeft?”

„Zeker, Aapo. Ik zal daar geen geheim van maken. Het meisje, dat ik boven alles bemin, is Tallbackamors Vendla.”

„Hm!”

„Wat zeg je?”

„Ik zeg: hm.”

¹⁾ Een oud bijgeloof.

„En ik zeg, dat het een schandaal is,” viel Tuomas uit.
„Zoo zoo,” mompelde Simeon, „Vendla. Laat ons alles in Gods hand leggen.”

„Hm, ja ja, Vendla,” kwam wederom Aapo.

„Wat hebben jullie? Ha, ik heb zoo mijn vermoedens, moge Gods eenig geboren Zoon ons behoeden. Spreek op. Wat hebben jullie op het hart?”

„Luister, Juhani: Al sedert vele jaren leeft dit meisje in mijn droomen,” antwoordde Aapo.

„Wanneer de Schepper had voorbeschikt, dat zij mijn vrouw zou worden, zou ik niet treuren,” bekende Simeon.

„Ga niet naar haar. Zij is voor mij bestemd en ik neem haar,” zei Eero.

„En wat zeg jij, Tuomas?” vroeg Juhani.

„Ik vind het een schandelijke geschiedenis, het meisje behaagt ook mij, daar wil ik wel voor uitkomen.”

„Zoo zoo, ja, maar jij, Timo?”

„Ik moet dezelfde bekentenis doen.”

„Heer in den Hemel en Kaitaranta-Kalle, maar jij dan, Eero?”

„Ook ik beken vrijmoedig hetzelfde.”

„Goed, uitstekend! Ha ha. En Timo, zelfs Timo.”

„Ik hou heel veel van het meisje, dat geef ik toe. Wel heeft zij me een keer een stevigen draai om m'n ooren gegeven, en ze sloeg hard ook, hm, en zoiets vergeet ik niet gauw.”

„Zwijg daar nu over, ik vraag of je van haar houdt, Timo.”

„Ja, Juhani, ja, — dat doe ik. En veel ook, dat wil zeggen, wanneer zij van haar kant eveneens van mij houdt.”

„Ja ja, dus ook jij staat me in den weg.”

„Volstrekt niet, volstrekt niet, wanneer je je tong en je drift slechts beheerschen kunt. Maar de waarheid is, dat ik het kind graag mag, en dat ik m'n best zal doen, haar tot vrouw te krijgen.”

„Goed, goed, maar wat zegt jij, Lauri?”

„Ik wil niets met vrouwen te maken hebben.”

„Wiens partij neem jij dan?”

„Ik bemoei er me niet mee.”

„Dat kan goed worden!”

„Ik ben niet van plan, er me mee te bemoeien,” betuigde Lauri nogmaals.

„Dus allemaal behalve Lauri. Jongens, jongens, Jukola's broederenkring, mijn dierbare verwanten. Laat ons vechten, dat hemel en aarde er van sidderen. Welaan, geliefde broeders, wat kiest ge, mes, bijl of knots, en één tegen allen, en allen tegen één, gelijk zes woedende stieren? Vooruit! Een knots zij mijn wapen, dat duivelsche hout past me, — en laat hem, die het treft, zelf de schuld op zich nemen. Grijp je knotsen, jongens, en kom op, als jullie kerels zijn en den moed hebt je te verdedigen.”

„Ik ben al gereed, ook al ben ik kleiner van stuk dan jullie,” kwam Eero.

„Jij, onderkruipse! Daar zie ik weer die geniepige, vuile grijns op je gezicht, alsof je de heele zaak in het gekke wilt gooien. Maar ik zal je leeren.”

„Wat heeft dat er mee te maken, als m'n knots maar hard genoeg aankomt!”

„Ik zal je leeren, en gauw ook. Je knotsen, mannen, je knotsen.”

„Hier sta ik, als het zijn moet. Ik wil geen strijd en ruzie, maar als het zijn moet. . . .” meende Timo.

„Je knots, Tuomas!”

„Loop naar den duivel met je knots, ezelsveulen!”

„Verdomme!”

„Afschuwelijk, heidensch en Turksch, dit heele gedoe; maar ik bemoei er me niet mee, ik geef alles in Gods hand,” betuigde Simeon.

„Ik hou er me buiten,” herhaalde Lauri.

„Ga dan opzij, ga opzij jullie! Aapo, waar is je knots? Dat de muren van Jukola dreunen op hun grondvesten wanneer de schedels verpletterd worden! Alle duivelen uit de hel!”

„Een menschenkind is toch een armzalige stumper! Ik schrik, Juhani, wanneer ik naar je kijk, wanneer ik zie hoe je oogen rollen en hoe je haren overeind staan!”

„Laat ze overeind staan, Aapo.”

„Ik heb lust, je eens flink door mekaar te schudden.”

„Wat, jij? Klein Duimpje! Hou je er buiten, uit den weg, ik heb medelijden met je.”

„Breng je eigen kakement liever in veiligheid, en een beetje gauw ook. Je onderkaak bibbert als van een bedelaar.”

„Zie je hoe m'n knots trilt!”

„Juhani!” waarschuwde Aapo.

„Sla maar, ik beloof dat je je portie dubbel en dwars terugkrijgt. Kom op, als je lust hebt.”

„Ik zal. . . .”

„Hou op, Juhani!”

„Scheer je weg naar de mestvaalt, Aapo, of grijp je knots en verdedig je. Anders zal ik je je hersens intimmeren. Waar heb je je hout?”

„Waar heb jij je verstand?”

„Hier, in deze steenharde knots; let op, nu zal die een woordje meespreken.”

„Wacht, broeder, wacht tot ook ik m'n wapen opgenomen heb. Zoo, nu ben ik gereed. Maar eerst een paar woorden tot jullie allen, Jukola's gedoopte broeders, dan kunnen we vechten als hongerige wolven. Luister: de man is een bloeddorstig ondiep, wanneer woede en razernij hem in hun macht hebben dan is hij niet langer een mensch. Hij is stekeblind, hij kan niet zien wat recht en billijk is, en nog minder kan hij in dien toestand gehoorzamen aan het gebod der liefde. Maar wanneer wij alsnog probeeren wilden, de kwestie met verstand onder oogen te zien, dan lijkt het me, dat de zaken aldus staan: We kunnen moeilijk aannemen, dat het meisje ons allen liefheeft, hoogstens één van ons, hem, met wien zij bereid is hand in hand het doornige pad des levens te gaan. Daarom lijkt het mij het verstandigst, dat wij allen gezamenlijk naar haar toe gaan en haar onze hartsaangelegenheid voorleggen en haar met heel onze ziel vragen, of zij één onzer haar hart kan schenken. Wanneer het meisje het zoo gevoelt, dan moet hij, op wien haar keuze valt, zich gelukkig prijzen; en de anderen moeten zich zonder morren in hun lot schikken. Hij, die afgewezen wordt, moet zijn woede zwijgend in zichzelf verwerken en hopen, dat ook hij eenmaal de broodkruimel zal vinden, die het lot hem toegedacht heeft. Indien wij mijn raad opvolgen, dan handelen we als mannen en waarachtige broeders. En dan zullen de heerlijke gestalten onzer Ouders uit de stralende poort des hemels treden en op ons neerzien, staande op den rand van een lichte wolk, en zij zullen ons met luider stemme toeroepen: Goed zoo, Juhani, goed zoo, Tuomas en Aapo, goed zoo, Simeon, Timo en Lauri, zoo moet het,

kleine Eero, voor jullie, jongens, behoeven wij ons niet te schamen."

„Je praat verdorie alsof je een engel uit den hemel bent!" bromde Juhani, „het scheelt niet veel of ik ga grienen."

„Aapo, wij danken je," stamelde Simeon.

„Ja, ik dank je. M'n knots gooi ik weg, zie maar." En Juhani voegde de daad bij het woord.

„Ook ik dank je," stemde Timo in, „dit einde van den strijd bevalt me."

„Aapo houdt ons den spiegel voor, daarvoor danken wij hem," kwam Simeon.

„Wij danken hem, laat ons zingen Simeon's lofzang," schertste Eero.

„Wat is dat nu weer voor dwaasheid!" meende Simeon verontwaardigd.

„Eero, houdt op den spot te drijven met Gods woord," vermaande Timo.

„Och och, zoo jong nog en reeds zoo verdorven!" klaagde Aapo.

„Zoo jong en zoo verdorven; Eero, Eero, ik wil er nu niet meer van zeggen, ik schud m'n hoofd over je."

„Ik zie aankomen, Eero, dat we je zullen moeten tuchtigen met de strenge hand van onzen vader, daar mijn moeder veel te goed voor je was," waarschuwde Juhani den jongsten broer.

„We zullen hem moeten straffen zolang zijn hart nog jong en kneedbaar is, maar laat ons dit doen met liefderijk gemoed en niet in boosheid. Straf, in boosheid toegediend, drijft den duivel niet uit, integendeel."

„Daar heb je er een met liefderijk gemoed," beet Eero van zich af.

„Dat is toch al te erg," stooft Simeon op, „jou goddeloos schepsel, mij te slaan!"

„Midden in je snuit, vader, voor minder is iemand de gal wel overgelopen."

„Kom hier, jongen," beval Juhani. „Rijk me den stok, Timo."

„Goed zoo, Juhani, dan zal ik hem z'n broek afstroopen."

„Hou op, voor den duivel!"

„Je verzet je, zonder dat het je helpt, klein misbaksel."

„Je laat hem niet gaan, hoor,” kwam Simeon.
„Kijk es naar die moedervlek... maar je zult niet aan je gerechte straf ontkomen, nee!”
„Als jullie me slaan, ellendelingen, dan steek ik het huis in brand.”
„Zoo'n schooier! Zoo, wou jij het huis in brand steken, boef die je bent!”
„De Heere beware ons voor een dergelijken bandiet!” zuchtte Simeon.
„Geef op den stok, Timo.”
„Ik kan 'm niet vinden, Juhani.”
„Zie je dien stok daar in den hoek niet, uilskuiken!”
„O, die daar, die berkenstok.”
„Die ja, geef hier.”
„Geef hem nu een pak slaag, maar met verstand, niet al te hard,” raadde Simeon.
„Komt terecht.”
„Hou op, sla hem niet, zeg ik!” bemoeide Lauri er zich mee.
„Laat den jongen met rust,” meende ook Tuomas.
„Hij heeft een pak op z'n broek verdiend.”
„Raak hem niet aan,” dreigde Lauri.
„Laat 'm los, en dadelijk,” viel Tuomas hem bij.
„We moesten Eero voor dit keer vergiffenis schenken,” meende Timo.
„Vergiffenis, vergiffenis,” verzette Simeon zich, „tot distel en onkruid het koren in zijn ziel verstikt hebben?”
„Blijf van hem af,” dreigde Lauri opnieuw.
„We zullen hem vergeven en gloeiende kolen op zijn schuldig hoofd stapelen,” opperde Aapo.
„Maak dat je wegkomt en wees dankbaar,” beval Juhani, zich omkeerend.
„Bid God, dat Hij je een nieuw hart en een nieuwe tong geeft,” raadde Simeon ontevreden.
„Ik ga naar bed,” besloot Timo.
„Er is één zaak, die we eerst nog moesten bepraten.”
„Ik ga naar bed, Aapo. Kom Eero, dan gaan we. Laten we deze wereld, dit wespennest, vergeten. Kom mee.”
„Waar wil je het dan nu nog meer over hebben?”
„Kijk es, Juhani, de zaak is deze, zoo waar helpe ons God,

we kennen nog niet eenmaal de letter A, de eerste letter uit het a-b-c-boek; en het is toch de plicht van ieder christelijk burger, dat hij kan lezen. Maar men kan ons ook met de wet daartoe dwingen, met de kerkelijke wet namelijk. Jullie weet welke instelling van de Kroon gereed staat, de klauwen in ons vleesch te slaan, wanneer we niet braaf leeren lezen. De schandpaal, broeders, de zwarte schandpaal, die met de ronde gaten zoo onheilspellend grijnzend in het kerkportaal ligt, wacht ons. De geestelijke heeft ons met dit duivelswerktuig bedreigd en hij zal zijn bedreiging ten uitvoer brengen, wanneer hij niet ziet dat wij ons dagelijks oefenen en vlijtig ons best doen. Dat is duidelijk."

„Ik kan niet leeren lezen," protesteerde Juhani!

„De menschen hebben het vroeger ook gekund!"

„Dan zullen ze daar ook menig zweetje bij gelaten hebben," mopperde Tuomas.

„Reken maar," meende Juhani. „Mijn hersens werken zoo traag."

„Maar een sterke wil kan bergen verzetten," troostte Aapo.

„Laten we er een begin mee maken, laten we in Tavastehus a-b-c-boeken bestellen en dan bij den koster in de leer gaan, zooals de prost ons bevolen heeft. Laten we het doen vóór de Staat ons met zijn eigen wagen haalt."

„Ik vrees, dat we wel zullen moeten. God erbarme zich over ons! Maar laten we het tot morgen uitstellen. Nu gaan we naar bed."